

Tall og fakta fra varselordningen

I artikkelen presenterer vi en oversikt over antall varsler til Statens helsetilsyn om alvorlige hendelser i spesialisthelsetjenesten, jf. § 3-3a i spesialisthelsetjenesteloven, som vi har mottatt siden varselordningen ble etablert som en prøveordning 1. juni 2010 og fram til 31. desember 2014. De øvrige tabellene og figurene viser statistikk for perioden 2013–2014. Statistikk med tidsserier for hele perioden for alle variablene fins på www.helsetilsynet.no.

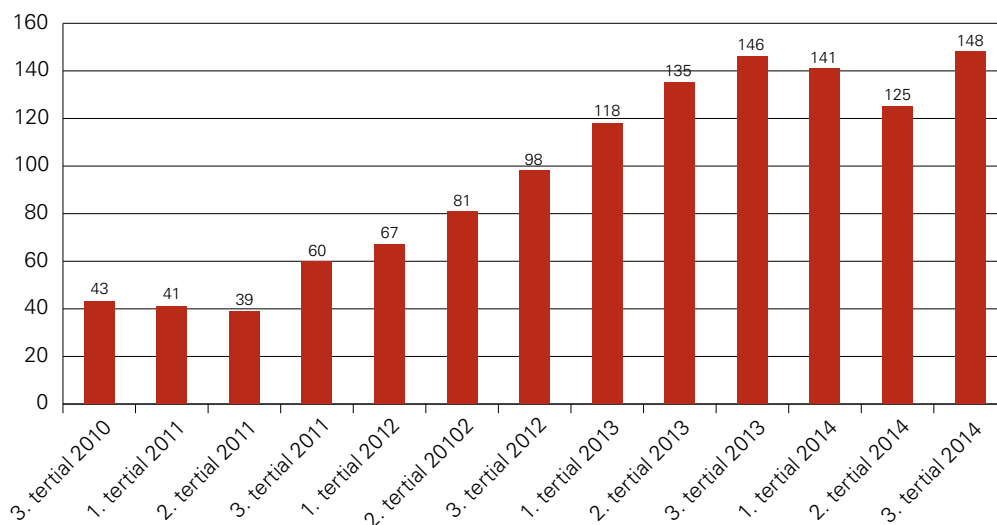
Statistikken gir blant annet en oversikt over varsler fordelt på helseforetak, type hendelse og hvordan vi har fulgt opp varslene.

Hvor mange varsler har vi mottatt?

Per 31. desember 2014 hadde Statens helsetilsyn mottatt 1271 varsler: 72 i 2010, 140 i 2011, 246 i 2012, 399 i 2013 og 414 i 2014.

Figur 1 viser antall varsler mottatt hvert tertial fra 3. tertial 2010 til 3. tertial 2014. Antallet har variert fra 39 (2. tertial 2011) til 148 (3. tertial 2014). Det var en stor økning i antall varsler fra 2010 til 2013, men antall varsler i 2014 var omtrent på samme nivå som i 2013.

Figur 1 Antall varsler per tertial, fra 3. tertial 2010 til 3. tertial 2014

Hvilke helseforetak har varslet?

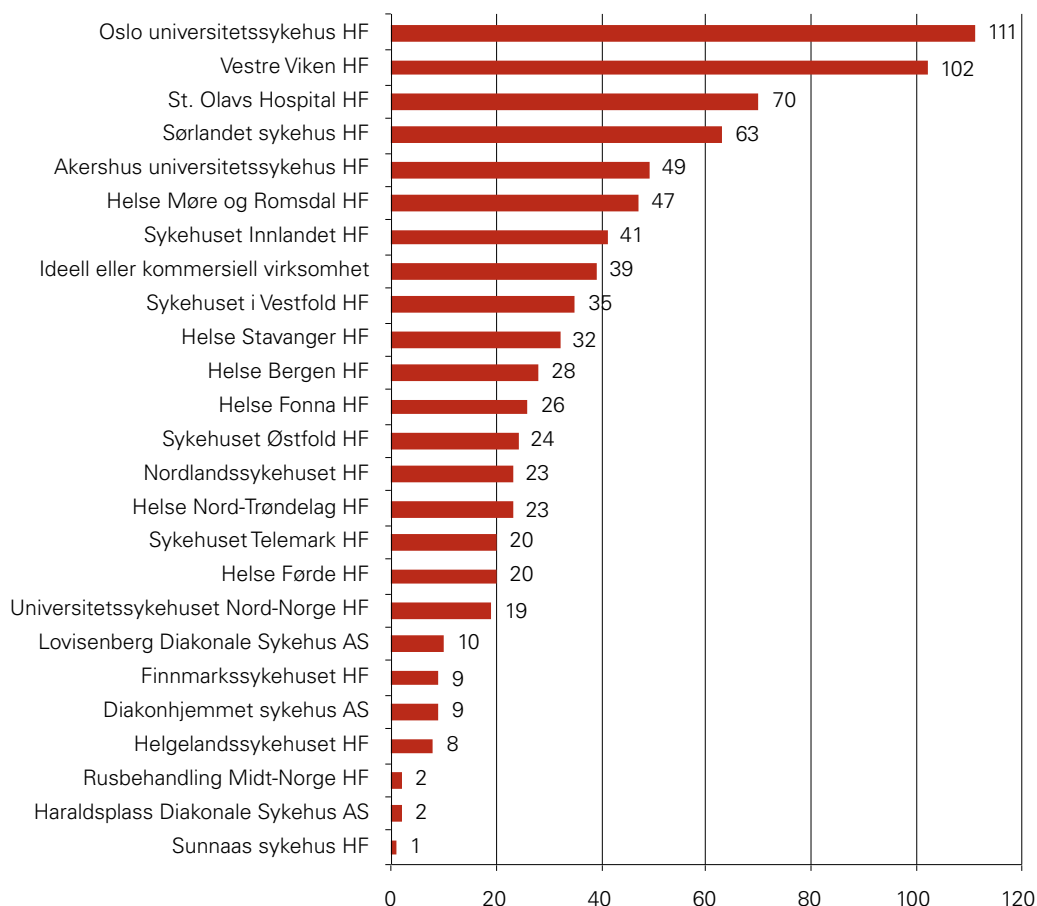
Tabell 1 viser antall varsler fordelt på regionalt helseforetak (RHF) og helseforetak (HF) (se også figur 2). En oversikt over antall varsler fordelt på institusjon fins på www.helsetilsynet.no.

Det fins 25 helseforetak i Norge. Alle helseforetakene er presentert i tabellen, bortsett fra de fire sykehusapotekene. De ideelle og kommersielle virksomhetene er gruppert sammen innenfor de regionale helseforetakene, bortsett fra Diakonhjemmet sykehus, Lovisenberg Diakonale Sykehus og Haraldsplass Diakonale Sykehus, som er presentert hver for seg.

Tabell 1 Antall varsler fordelt på RHF og HF 2013–2014

<i>RHF og HF</i>	<i>2013</i>	<i>2014</i>
Helse Midt-Norge	66	79
Helse Møre og Romsdal HF	21	26
Helse Nord-Trøndelag HF	11	12
Ideell eller kommersiell virksomhet	2	1
Rusbehandling Midt-Norge HF	2	
St. Olavs Hospital HF	30	40
Helse Nord	26	33
Finnmarkssykehuset HF	3	6
Helgelandssykehuset HF	6	2
Nordlandssykehuset HF	10	13
Universitetssykehuset Nord-Norge HF	7	12
Helse Sør-Øst	243	242
Akershus universitetssykehus HF	28	21
Diakonhjemmet sykehus AS	5	4
Ideell eller kommersiell virksomhet	13	7
Lovisenberg Diakonale Sykehus AS	2	8
Oslo universitetssykehus HF	56	55
Sunnaas sykehus HF	1	
Sykehuset i Vestfold HF	13	22
Sykehuset Innlandet HF	20	21
Sykehuset Telemark HF	11	9
Sykehuset Østfold HF	12	12
Sørlandet sykehus HF	36	27
Vestre Viken HF	46	56
Helse Vest	64	60
Haraldsplass Diakonale Sykehus AS		2
Helse Bergen HF	14	14
Helse Fonna HF	19	7
Helse Førde HF	8	12
Helse Stavanger HF	17	15
Ideell eller kommersiell virksomhet	6	10
Totalt	399	414

Figur 2 Antall varsler fordelt på HF 2013–2014

Flest varsler i 2013–2014 kom fra Oslo universitetssykehus HF, Vestre Viken HF, St. Olavs Hospital HF og Sørlandet sykehus HF.

Antall varsler mottatt fra de forskjellige helseforetakene er avhengig av helseforetakets aktivitetsnivå. Figuren viser at vi gjennomgående mottar flest varsler fra de store helseforetakene, og færrest fra de små.

Når det gjelder somatiske helsetjenester, har Helse Fonna HF, Vestre Viken HF og Oslo universitetssykehus HF relativt sett de fleste varslene i forhold til størrelse. Helse Bergen HF, Helgelandssykehuset HF og Sykehuset Innlandet HF har færrest.

Når det gjelder psykisk helsevern, har Helse Fonna HF, Helse Møre og Romsdal HF og Sørlandet sykehus HF relativt sett de fleste varslene i forhold til størrelse. Universitetssykehuset i Nord-Norge HF, Akershus universitetssykehus HF og Sykehuset Innlandet HF har færrest.

Fordeling av varsler fra psykisk helsevern/rus og somatiske helsetjenester

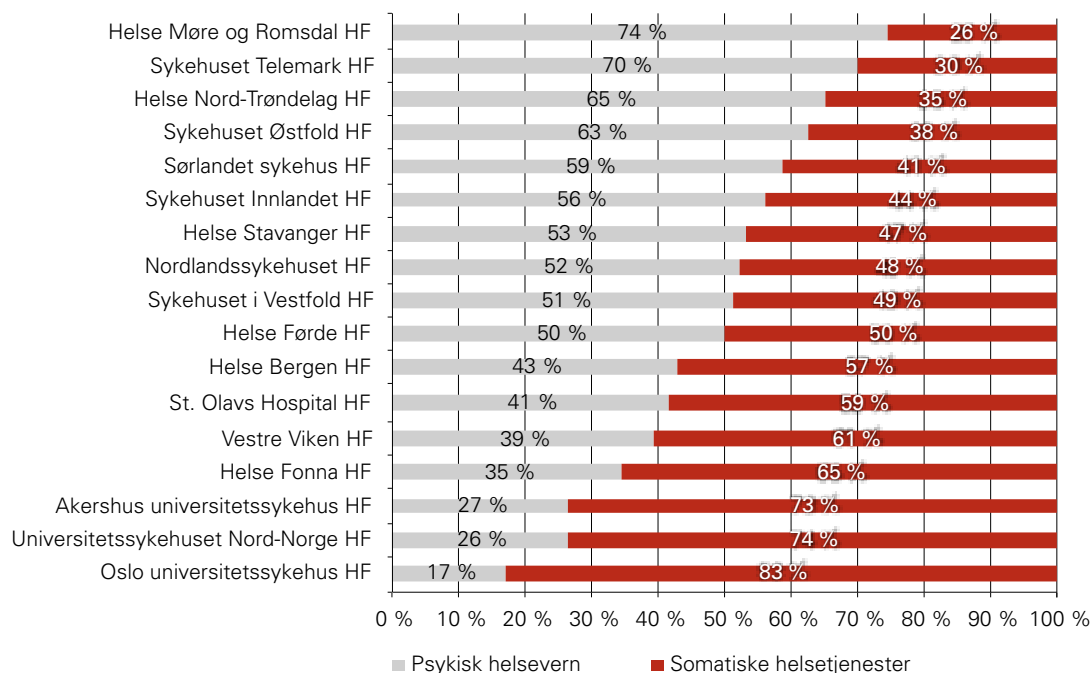
I 2014 mottok Statens helsetilsyn 414 varsler, hvorav nesten halvparten (48 prosent) var fra psykisk helsevern/rus og litt over halvparten (52 prosent) fra somatiske helsetjenester.

Tabell 2 Antall og andel varsler fordelt på somatiske helsetjenester og psykisk helsevern/rus 2013–2014

Somatiske helsetjenester / psykisk helsevern/rus	2013	2014
Antall		
psykisk helsevern/rus	175	200
somatiske helsetjenester	224	214
Totalt	399	414
Andel		
psykisk helsevern/rus	44 %	48 %
somatiske helsetjenester	56 %	52 %
Totalt	100 %	100 %

Figur 3 viser fordelingen på andel av alle varsler som er varslet fra psykisk helsevern/rus og somatiske helsetjenester. Bare helseforetak med mer enn 10 varsler er representert i figuren. Det er stor variasjon blant helseforetakene. 74 prosent av varslene fra Helse Møre og Romsdal HF gjelder pasienter under behandling i psykisk helsevern, sammenlignet med 17 prosent av varslene fra Oslo universitetssykehus HF.

Figur 3 Andel av alle varsler som er varslet fra psykisk helsevern/rus /somatiske helsetjenester 2013–2014

Skadegrad for pasientene

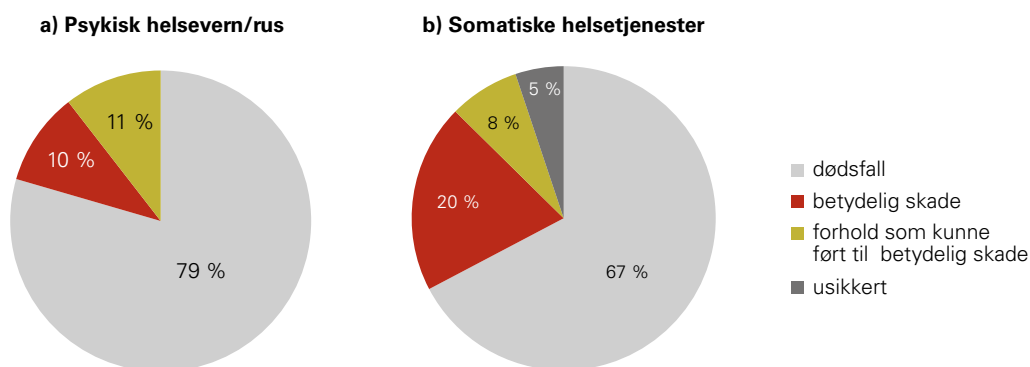
Helseforetakene skal varsle de mest alvorlige hendelsene til Statens helsetilsyn.

I 79 prosent av hendelsene som ble varslet i 2014 fra psykisk helsevern/rus, og i 67 prosent av hendelsene fra somatiske helsetjenester, døde pasienten (tabell 3 og figurene 4a og b).

Tabell 3 Antall varsler fra psykisk helsevern/rus og somatiske helsetjenester fordelt på skadegrad 2013–2014

Skadegrad	2013	2014
psykisk helsevern/rus	175	200
dødsfall	132	159
betydelig skade	23	20
forhold som kunne ført til betydelig skade	18	21
usikkert/annet	2	
somatiske helsetjenester	224	214
dødsfall	160	144
betydelig skade	42	43
forhold som kunne ført til betydelig skade	9	16
usikkert/annet/ikke registrert	13	11
Totalt	399	414

Figurene 4a og b Andel varsler fra psykisk helsevern/rus og somatiske helsetjenester fordelt på skadegrad 2014

Flertallet av hendelser varslet fra psykisk helsevern gjelder selvpåførte skader

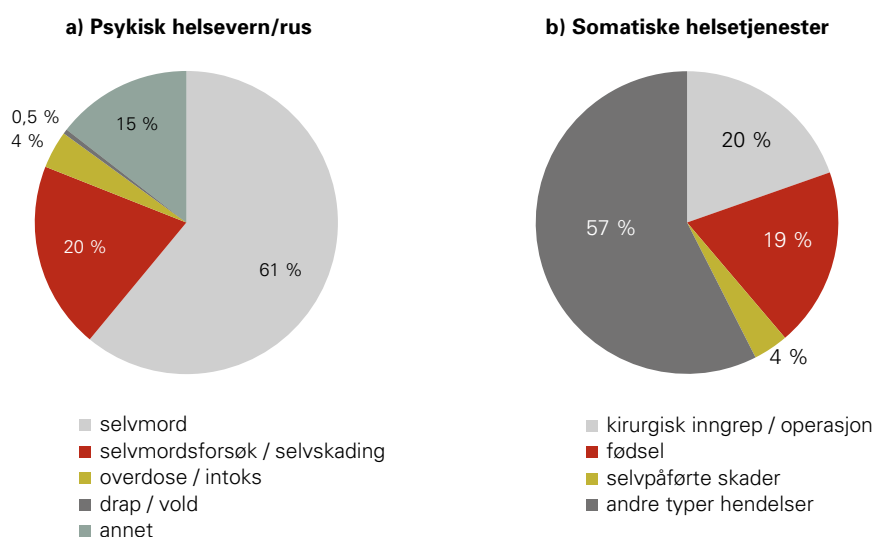
Fra somatiske spesialisthelsetjenester ble det i 2014 varslet om 214 hendelser. 83 av disse var knyttet til kirurgiske inngrep/operasjon og fødsler, de øvrige var spredt på flere fagområder.

85 prosent av hendelser varslet fra psykisk helsevern/rus i 2014 gjaldt uønskede hendelser som skjedde i forbindelse med selvpåførte skader (selvmord, selvmordsforsøk, selvskading, overdose og medikamentintoksikasjon).

Tabell 4 Antall varsler fordelt på type hendelse 2013–2014

Type hendelse	2013	2014
psykisk helsevern/rus	175	200
selvmord	105	122
selvmordsforsøk / selvskading	37	40
overdose / intoks	9	8
drap / vold	3	1
annet	21	29
somatikk	224	214
kirurgisk inngrep / operasjon	66	42
fødsel	39	41
selvpåførte skader	5	8
andre typer hendelser	114	123
Totalt	399	414

Figurene 5a og b Andel varsler fra psykisk helsevern/rus og somatiske helsetjenester fordelt på type hendelse i 2013 og 2014

Hvordan behandler Statens helsetilsyn varslene?

Alle varslene blir vurdert tverrfaglig i Undersøkelsenheten etter at vi har innhentet opplysninger fra sykehuset. Deretter blir saken drøftet med fylkesmannen, der vi i fellesskap kommer fram til hvordan varselet skal håndteres videre.

Vi bruker per dags dato følgende kategorier for oppfølging av varsler:

- **Ordinær varselhåndtering**

I de hendelsene der vi ikke finner tegn til svikt og grunnlag for videre tilsynsmessig oppfølging etter innhentet informasjon og vurdering, blir saken avsluttet.

- **Videre tilsynsmessig oppfølging hos fylkesmannen**

I de hendelsene der vi etter innhentet informasjon og vurdering finner tegn til svikt, men at kriteriene for stedlig tilsyn ikke er oppfylt, overfører vi sakene til fylkesmannen for videre tilsynsmessig oppfølging.

- **Anmodning om redegjørelse**

I en del hendelser finner vi ikke tegn til alvorlig svikt etter innhentet informasjon og vurdering. Likevel får vi informasjon som tilsier at det kan være en risiko for at tilsvarende hendelser kan ramme andre pasienter dersom ikke helseforetaket iverksetter nødvendige tiltak. I disse sakene ber vi helseforetaket selv stå for oppfølgingen av hendelsen, og ber dem gjøre en hendelses- og årsaksanalyse. Vi stiller konkrete og generelle spørsmål til helseforetaket, og ber om skriftlig tilbakemelding. Deretter følger vi opp saken til vi anser den for tilstrekkelig undersøkt og helseforetaket har igangsatt nødvendige tiltak.

- **Stedlig tilsyn fra Statens helsetilsyn**

I de mest kompliserte hendelsene gjennomfører vi stedlig tilsyn i sykehuset og snakker med involvert helsepersonell og deres ledere. Kriteriene for stedlig tilsyn er oppfylt blant annet ved at hendelsesforløpet er dårlig opplyst, det er mange involverte og det er mistanke om alvorlig svikt. Vi tilbyr også alltid samtale med de pårørende. Formålet er å opplyse saken grundig før vi foretar den tilsynsmessige vurderingen.

- **Skriftlig tilsynsmessig oppfølging fra Statens helsetilsyn**

I noen saker åpner Statens helsetilsyn vanlig skriftlig tilsynssak direkte overfor helseforetaket uten innledende saksbehandling hos fylkesmannen.

I 2014 gjennomførte Statens helsetilsyn 20 stedlige tilsyn (5 prosent av varslene). 169 av varslene (41 prosent) ble fulgt opp av fylkesmannen (tabell 5).

Antall stedlige tilsyn siden varselordingen ble etablert er:

2010: 6
2011: 14
2012: 12
2013: 13
2014: 20

Til sammen: 65 stedlige tilsyn

Tabell 5 Antall og andel varsler fordelt på hvordan de er fulgt opp 2013–2014

Oppfølging av varsler	2013	2014
Antall		
Videre tilsynsmessig oppfølging hos fylkesmannen	177	169
Ordinær varselhåndtering	169	189
Anmodning om redegjørelse	36	29
Stedlig tilsyn fra Statens helsetilsyn	13	20
Skriftlig tilsynsmessig oppfølging fra Statens helsetilsyn	4	7
Totalt	399	414
Andel		
Videre tilsynsmessig oppfølging hos fylkesmannen	44 %	41 %
Ordinær varselhåndtering	42 %	46 %
Anmodning om redegjørelse	9 %	7 %
Stedlig tilsyn fra Statens helsetilsyn	3 %	5 %
Skriftlig tilsynsmessig oppfølging fra Statens helsetilsyn	1 %	2 %
Totalt	100 %	100 %

Figur 6 Andel varsler fordelt på hvordan de er fulgt opp 2014

